Контролна работа за определяне Отбора на България за МБОМ 2022
Първи ден, 14.5.2022

Задача 1. Съществуват ли естествени числа a, b, c и d, такива че:

а) $a^{2021} + b^{2023} = 11(c^{2022} + d^{2024})$?

б) $a^{2022} + b^{2022} = 11(c^{2022} + d^{2022})$?

Решение. а) Да! Ще се стремим към $a^{2021}=11c^{2022}$ и $b^{2023}=11d^{2024}$. Нека $a=11^x$, $c=11^y$, $b=11^z$, $d=11^t$ – искаме $2021x=2022y+1$, $2023z=2024t+1$; тези са верни например за $x=2021$, $y=2020$, $z=2023$, $t=2022$.

б) Не! Остатъците на точните квадрати при деление на 11 са 0, 1, 4, 9, 5 и 3, следователно сума на два квадрата се дели на 11 точно когато основите им се делят на 11. С други думи, непременно a^{1011} и b^{1011} се делят на 11 и значи a и b се делят на 11. Оттук лявата страна се дели на 11^2 и значи $c^{2022}+d^{2022}$ се дели на 11, откъдето аналогично c и d се делят на 11. При $a=11a_1$, $b=11b_1$, $c=11c_1$, $d=11d_1$ след съкращаване на 11^{2022} получаваме $a_1^{2022} + b_1^{2022} = 11(c_1^{2022} + d_1^{2022})$, което е като началното уравнение, но с по-малки числа. Продължавайки така, ще стигнем до аналогично уравнение, но такова че поне едно от числата в лявата страна няма да се дели на 11 (тъй като a, b, c, d са ненулеви). Така началното уравнение няма решение.

Оценяване: 5 т. за а), от които 2 т. за приравняване на събираеми по двойки и 3 т. за довършване; 5 т. за б), от които 1 т. за разглеждане на ниски степени по модул 11, 2 т. за извод, че a и b се делят на 11, 1 т. за съкращаване на 11^{2022} и 1 т. за довършване.

Задача 2. Положителните числа a, b, c са с произведение 1. Да се намери най-малката възможна стойност на израза

$$\left(\frac{a}{b}+\frac{b}{c}+\frac{c}{a}\right).\left(\frac{ab}{a+b}+\frac{bc}{b+c}+\frac{ca}{c+a}\right)$$

и всички тройки (a, b, c), при които тя се достига.

Решение. Вторият множител е равен на $\frac{1}{ac+bc}+\frac{1}{ab+ac}+\frac{1}{ab+bc}$ и значи от формата на неравенството на Коши-Буняковски-Шварц, известна като „Хубаво неравенство“ (ХН), той е по-голям или равен на $\frac{9}{2(ab+bc+ca)}$. Първият множител е равен на $a^2c + b^2a + c^2b$. От неравенството между средноаритметично и средногеометрично имаме $a^2c + a^2c + c^2b \geq 3\sqrt[3]{a^4bc^4} = 3ac$; събирайки с аналогичните и разделяйки на 3, получаваме $a^2c + b^2a + c^2b \geq ab + bc + ca$. Така търсената най-малка стойност е $\frac{9}{2}$ и (например понеже прилагането на ХН тук форсира $ac + bc = ab + ac = ab + bc$, т.е. $a = b = c$, като условие за равенство) се достига само при $a = b = c = 1$.

Оценяване. 1 т. за пренаписване на втория множител във вид, удобен за ХН, 2 т. за успешно прилагане на ХН върху този множител, 1 т. за пренаписване на първия множител във вид без дроби, 4 т. за доказване на $a^2c + b^2a + c^2b \geq ab + bc + ca$ (от които най-много 1 т. за неуспешни опити чрез САСГ или $c = \frac{1}{ab}$), 1 т. за напълно коректен отговор (стойност $\frac{9}{2}$ и тройката $(1,1,1)$) и 1 т. за обосновка защо няма тройки освен $(1,1,1)$, които достигат равенство

Задача 3. Нека означим с t_n броя на различните ненаредени тройки непразни непресичащи се подмножества на n-елементно множество. Например $t_3=1$. Намерете затворена формула, изразяваща t_n чрез n, и пресметнете последната цифра на t_{2022}.

Решение. Да преброим първо наредените тройки. За всеки елемент на n-елементното множество има 4 възможности: да е в първото, второто, третото подмножество или да не е в никое от тях. Така имаме 4^n начина да сформираме тройката.

От получените 4^n наредени тройки трябва да изключим вариантите, при които някое от трите подмножества е празно; има 3 избора кое да е то, а за всеки елемент на n-елементното множество има 3 възможности: да е в първото или второто от другите подмножества или да не е в никое от тях, общо 3.3^n варианта.

Сега трябва да включим обратно вариантите, при които две от трите подмножества са празни; има 3 избора кои да са те, а за всеки елемент на n-елементното множество има 2 възможности: да е или да не е в останалото подмножество: 3.2^n варианта.

Накрая трябва да изключим варианта, при които и трите подмножества са празни.

Тъй като всяка ненаредена тройка съответства на $3!=6$ наредени, окончателно получаваме $t_n=(4^n-3.3^n+3.2^n-1)/6$. При $n=2022$ по модул 4 изразът в скобите е $0-3+0-1\equiv 0$, така че t_{2022} е четно; по модул 5 изразът в скобите е $1-2+2-1\equiv 0$, така че t_{2022} е кратно на 5; следователно последната цифра на t_{2022} е 0.

Оценяване: За доказване във формулата за t_n на: (4^n: 1 т.); (-3.3^n: 2 т.); ($+3.2^n$: 2 т.); (-1: 1 т.); (/6: 1 т.); за остатъка на t_{2022} при деление с: (2: 1 т.); (5: 1 т.); завършване: 1 т.

Задача 4. В остроъгълен триъгълник ABC ($AC<BC$) с описана окръжност k и среда P на страната AB височините AM ($M\in BC$) и BN ($N\in AC$) се пресичат в точка H. Точката E от k е такава, че отсечките CE и AB са перпендикулярни. Правата EP пресича k за втори път в точка K, а точка $Q\in k$ е такава, че отсечките KQ и AB са успоредни. Описаната около триъгълника AHB окръжност пресича отсечката CP във вътрешна точка R. Да се докаже, че точките C, M, R, H, N и Q лежат на една окръжност.

Решение. Първо ще отбележим, че $CMHN$ е вписан в окръжността ω с диаметър CH, понеже $\sphericalangle CMH=\sphericalangle CNH=90°$. Нека S е петата на перпендикуляра от H към CP; ще докажем, че $S\equiv R$. Явно $S\in\omega$, откъдето $\sphericalangle MSC=\sphericalangle MHC=\sphericalangle ABC=\sphericalangle PBM$ и значи $BPSM$ е вписан. Оттук $\sphericalangle BSP=\sphericalangle BMP=\sphericalangle ABC$ и $\sphericalangle BAH+\sphericalangle BSH=\sphericalangle BAH+90°+\sphericalangle ABC=180°$, откъдето $AHSB$ е вписан и $S\equiv R$, като $\sphericalangle HSC=90°$ гарантира, че R лежи на ω.

Остава да докажем, че Q лежи на ω. Ако X е симетричната точка на H относно P, то $AXBH$ е успоредник, $\sphericalangle AXB=\sphericalangle AHB=180°-\sphericalangle ACB$, т.е. $X\in k$ и $\sphericalangle XAC=\sphericalangle BNC=90°$, т.е. X е диаметралнопротивоположната точка на C в k. Нататък, нека HX пресича k за втори път в точката T; ще докажем, че $T\equiv Q$. Тъй като CX е диаметър в k, имаме $\sphericalangle CEX=90°$ и $EP=PX$ от триъгълника HEX, в който EP е медиана към хипотенузата. Така дъгите XK и TE в k са равни и $EXKT$ е равнобедрен трапец, т.е. $EX||KT$. От друга страна, $KQ||AB$ и $AB||EX$ поради перпендикулярните CE и AB и $\sphericalangle CEX=90°$, следователно $EX||KQ$ и значи $T\equiv Q$. Остава да съобразим, че $\sphericalangle CQH=\sphericalangle CQX=90°$, понеже CX е диаметър в k, откъдето окончателно Q лежи на ω.

Оценяване: 1 т. за $CMHN$ – вписан, 2 т. за доказване, че R лежи на окръжността с диаметър CH (от тях 1 т. за вписаността на $BPRM$ или аналогичен четириъгълник), 1 т. за въвеждането на X и известния факт, че X е диаметралнопротивоположна на C в k, 1 т. за $EP=PX$, 2 т. за $EX||KT$, 2 т. за $T\equiv Q$ и 1 т. за заключение, че Q лежи на окръжността с диаметър CH.